

TEATRUL NAȚIONAL

I. I. Cămpăreanu

ARHEOLOGIA DRAGOSTEI

— VIS ÎN 8 SCENE —
de ION BRAD

*Distribuția:
(în ordinea intrării în scenă)*

Studentul STELIAN NISTOR
*Prof. Ardeleanu
(zis Filozoful)* TRAIAN STĂNESCU
Ana-Maria { RUXANDRA BUCESCU
GABRIELA BACIU
studentă I.A.T.C.
Cornelia CEZARA DAFINESCU
Sempronia MAGDALENA CERNAT
Mama VALERIA GAGEALOV
Bătrâna { ILEANA STANA IONESCU
ILEANA IORDACHE
Străbunicul N. GR. BĂLĂNESCU
Dl. Conte MATEI ALEXANDRU

Regia ANCA OVANEZ-DOROȘENCO
Asistent regie CONSTANTIN STĂNESCU
Scenografia GEORGE DOROȘENCO
Ilustrația muzicală ing. LUCIAN IONESCU
Regia tehnică { POMPILIU RĂDULESCU
MARCEL BĂLĂNESCU

Sufleur ANDREA PORA

Chiriță Dumitrescu (șef regizorat), ing. Corneliu Ciolac (șef de producție), ing. Ionel Pascu (șef compart. electronic), ing. Vetură Gavrilă (șef compart. electric scenă), Elena Ion (șef atelier coafură), T. Stoichiță (șef tâmplărie), C. Alexandru (șef tapiserie), Nicolae Alexandru și Maria Gherghiță (șefi croitorie), N. Pascu (lumini), Gh. Ionescu (mașinist), I. Zaharachescu (șef cizmărie), Gh. Cursaru (șef boiangerie), A. Pinoșanu (șef mecanică), Sunet: Gh. Adamschi Machiajul: Vl. Antoci.

ION BRAD s-a născut la 8 noiembrie 1929, în satul Plănade, județul Alba. Absolvă liceul la Blaj în 1948 și se înscrie la cursurile Facultății de Filologie din Cluj, obținând licența în 1952.

Debută în literatură în 1947, publicând poezii în revista „Gînd tineresc” din Alba Iulia. Din bogata sa creație literară amintim:

POEZIE

• **Cu sufletul deschis**, ESPLA, 1954 • **Balada împușcărilor**, Editura Tineretului, 1955 • **Cîntecele pămîntului natal**, ESPLA, 1956 • **Cu timpul meu**, Edit. Tineretului, 1958 (Premiul Academiei) • **Mă uit în ochii copiilor**, EPL, 1962 • **Eroii fabulelor**, Edit. Tineretului, 1964 • **Fîntîni și stele**, EPL, 1965 • **Ecce tempus**, EPL, 1968 • **România antîqua**, Edit. Meridiane, 1969 • **Orga de mesteceni**, Edit. Dacia, Cluj, 1969 • **Poezii** (colecția „Cele mai frumoase poezii” cu o prefață de Ovs. Crohmăniceanu) Edit. Albatros, 1970 • **Cele patru anotimpuri**, Edit. Ion Creangă, 1970 (Premiul Ununii Scriitorilor) • **Zăpezile de acasă**, Edit. Albatros, 1972 • **Noapte cu privighetor**, Edit. Eminescu, 1973 • **Templul din afară — The outlying temple** (traducere de Marcel Pop-Cornis) Edit. Dacia, 1975 • **La zei acasă**, Edit. Ion Creangă, 1976 • **Transilvane cetății fără somn**, Edit. Cartea Românească, 1977 • **Războiul cunoașterii**, poeme, Edit. Albatros, 1979 • **Ora întrebărilor**, (în colecția „Biblioteca pentru toți” cu o prefață de Aurel Martin) Edit. Minerva, 1979 • **Cartea zodiilor**, Edit. Eminescu, 1982.

Opinii:

„Cu toate nuanțele specifice, poate reuși numai poezia care merge direct la idee, care înregistrează nemijlocit și prin toate simțurile miracolul vieții.

În poezia lirică vreau ca finețea să miroase, izvorul să cînte, pletele să fluture în vînt, caii să necheze, soarele să ardă... Numai poezii veritabile au secretul copilăriei care uimește și produce, ca muzicienii, sentimentul inefabilului”.

George Călinescu („Contemporanul” nr. 7/1959)

„Poetul are facultatea de a prinde și opri clipa, de a strînge în ea mîile de ani, datorită forței de expresie, stilului”.

Al. Philippide („Luceafărul” nr. 3/1961)

„Dacă ecourile din Goga, Cotruș, Beniuc, care pe nici un ardelean din generațiile mai noi nu l-a ocolit, sînt cu totul accidentale în **Cartea zodiilor**, ca dealtfel și în culegerile imediat anterioare ale lui Ion Brad, mai persistentă este prezența celui alt mare ardelean, Blaga, și el o fantomă cutremurătoare prin poezia ultimelor decenii. Nu e vorba, la poezii maturi ca Ion Brad, Aurel Rău, Ion Horea sau Ioan Alexandru, de influențe propriu-zise, nici numaidecît de o afinitate de simțire și de limbă, ci de cu totul altceva, care ar putea semăna cu un tribut nesilit și pe care mulți din acești poeți îi plătesc ca pe o ofrandă autorului **Poemelor luminii**”.

Nicolae Manolescu („România literară”, 1983)

PROZA

• **Descoperirea familiei**, roman EPL 1964 • **Ultimul drum**, roman, Ed. Eminescu, 1975 • **Raiul răspopîților**, roman, Edit. Eminescu, 1977 • **Muntele calîrilor**, roman, Ed. Eminescu, 1980 • **Leagănul mării**, roman, Ed. Eminescu, 1983 • **Întîlnire periculoasă**, roman, Ed. Eminescu, 1985.

Opinii:

„Poet în proză ca și în versuri, Ion Brad a proiectat cu egală forță de transfigurare, ca și de privire în concret cum ar fi zis Camil Petrescu, viziunea sa sensibilă și savantă a unuia din cele mai neobișnuite spectacole cosmice, arhitectonice și umane, din cîte ne oferă planeta noastră sublinară. Vrajit la puterea a doua, se poate spune, „Muntele acesta vrăjit”, cum îl numește autorul, este anexat literaturii noastre, printr-o carte menită clasicității”.

Serban Cioculescu („România literară”, 2 dec. 1980)

„Scriitorul se comportă ca un adevărat „arheolog” al vieții țărănești din Transilvania ultimelor decenii. El face o cronică globală de moravuri și mentalități, schițează psihologia unor generații ce aparțin unor vremuri diferite, relevă fizionomii morale bine individualizate sau scoate în evidență acte variate de comportament în fața acelorași evenimente”.

Romul Munteanu („România literară”, 10 sept. 1980)

„Caracteristic este pentru romanul lui Ion Brad suflul autentic al narațiunii, veridicitatea reprezentărilor și a atmosferei realizate: scriitorul revine la un mediu cunoscut și retrăit, emoțional, cu evidente însușiri pentru evocarea acestui topos generativ, nucleu al discursului epic general...”

Ion Vlad („Tribuna”, 2 octombrie 1975)

DRAMATURGIE

• **Audiență la consul** (Teatrul Nottara, 1977; Teatrul „Maria Filotti” Brăila, 1985) • **Nu pot să dorm** (Teatrul Foarte Mic, 1983) • **Piese** au fost publicate în colecția „Rampa”, Ed. Eminescu, 1984.

Opinii:

„Un interesant debut în dramaturgie este această **Audiență la consul**, pe care ne-o propune poetul și prozatorul Ion Brad și nu cred că greșesc observînd că, deși neocolită nici ea de anumite ezitări, piesa lui Ion Brad este în ansamblu mai bine legată și mai plauzibilă psihologic decît unele producții dramatice pe teme de actualitate venite din partea unor autori cu experiență și practică a genului”.

Aurel Bădescu („Contemporanul”, 24 martie, 1978)

„Timotei Cipariu, învățatul de la Blaj, nu-l doar — cum obișnuim să spunem — eroul central al piesei spre care merg neconștient toate celelalte personaje atestate sau nu de istorie. El este un simbol, întruchiparea într-o singură ființă perenă a ceea ce constituie permanența noastră pe aceste pămînturi: gînd și faptă, chibzuință și îndrăzneală, cumpătare și hotărîre. E un simbol înconjurat de oamenii care în anul marelui revoluții simțeau că trebuie să fie exponenții unei aspirații milenare”.

Valeriu Răpeanu („Spectator”, nr. 2, 1982)

„Titlul acestei piese, **Nu pot să dorm**, cea de-a doua scriere dramatică a lui Ion Brad, re-produce prima replică a personajului ei central: Timotei Cipariu. El exprimă însă nu doar ne-somnul marelui cărturar și luptător pașoptist și veghea lui neobosită, ci și neliniștea scriito-rului contemporan, întovărașit în tot ce face de conștiința datoriei față de țară și de neamul din care face parte, a obligației de a veghea pentru dreptatea istoriei...”

Natalia Stancu („Scînteia”, 12 ianuarie, 1983)

CRITICA LITERARĂ:

• Emil Isac, **Un tribun al idelilor noi**, Ed. Dacia, 1972.

SCENARII DE FILME (în colaborare):

• **Ultima noapte a singurătății**, 1977 • **Întoarcerea fiului risipitor**, 1985.

TRADUCERI DIN LITERATURA UNIVERSALĂ:

• Sreten Assanovic, **Ținăra moarte**, trad. din sîrbo-croată, în colaborare. Ed. Univers, 1970 • Christos Xantopoulos Palamas, **Călătorie pe Dunăre**, roman, traducere din limba greacă, în colaborare, Ed. Univers, 1975 • Nikos Kranidiotis, **Antologie lirică**, traducere din limba greacă, în colaborare, Ed. Univers, 1976 • Ioanna Tsatsos **Poezii**, Ed. Eminescu, 1976 • Constantin Tsatsos, **Aforisme și cugetări**, traducere din limba greacă, în colaborare, Ed. Univers, 1977 • Dimos Rendis-Ravanis, **Reîntîlnire**, Ed. Univers, 1978 • Ioanna Tsatsos, **Poeme**, Ed. Albatros (Colecția „Cele mai frumoase poezii”, 1979) • Odisseas Elytis, **Variațiuni pe o rază**, traducere din limba greacă, în colaborare, Ed. Univers, 1980 • Florica Ștefan, **Plînea de dimineată**, traducere din sîrbo-croată, în colaborare cu autoarea, Ed. Univers, 1982.

TRADUCERI DIN OPERA SCRITORULUI:

• **Kladenite Zvezdi** (Fîntîni și stele) traducere în limba bulgară de Nikolai Zidarov, Ed. Narodna Kultura, Sofia, 1969 • **Fehér vadaszat** (Vînătoare albă) traducere în limba maghiară, Edit. Kriterion, 1970 • **Pirina aloga** (Căii de foc), traducere în limba greacă și prefață de Menelaos Lydemis, Edit. Dorikos, Atena, 1974 • **Saison incertaine**, Edit. Eminescu, 1974 • **Pol-mata** (Poeme), traducere în limba greacă de Odisseas Elytis, Ioanna Tsatsos, Menelaos Lydemis, Dimos Rendis și alții; prefață de Constantin Tsatsos, Ed. Krinos, Atena, 1982.

Ileana Stana Ionescu, Ruxandra Bucescu, Stelian Nistor, N.G. Magdalena Cernat, Cezara Dal

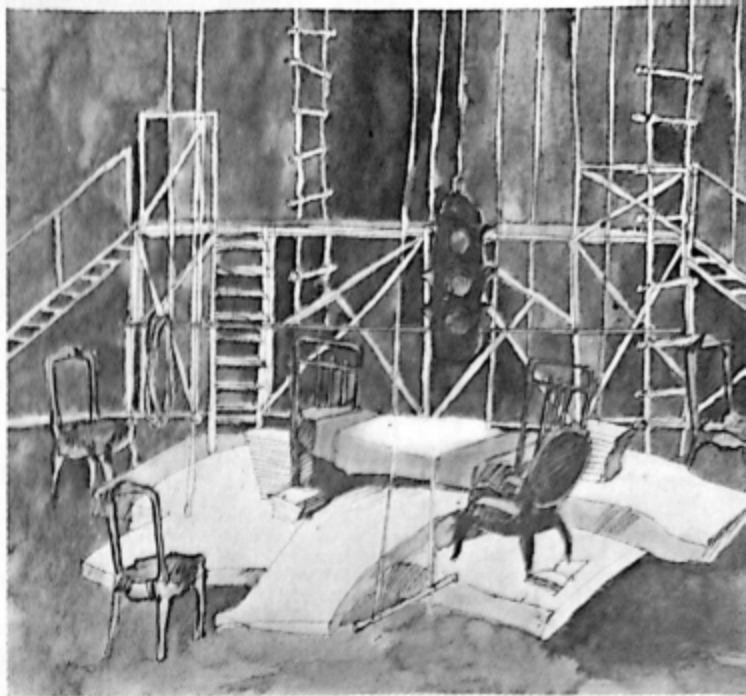
DRAGOSTE

DE

„ARHEOLOGIE”

Gr. Bălănescu, Anca Ovaneev-Doroșenco, Valeria Gagealov, Ionescu. Înainte de repetiție.

Schiță de decor executată de George Doroșenco

N. Gr. Bălănescu și Stelian Nistor

Om de litere cu o apreciată și multilaterală activitate, prodigios și prezent în circuitul cultural al actualității cu remarcabile contribuții, Ion Brad s-a făcut cunoscut publicului românesc mai de timpuriu ca poet, apoi ca prozator și în ultima vreme ca dramaturg. Fiecare din aceste domenii de exprimare specifică reprezintă un prea plin de acumulări care-și cer voci diferite de comunicare, material transfigurat launtric în mai multe registre ca razele care emană de la același nucleu dens. Și nucleul emite pe câteva coordonate fundamentale, poate în esență una, fie că razele bat înspre ziua și oamenii de azi, fie înspre trecut sau în legendă. Noi i-am zice **conștiința istorică a individului**, l-am mai putea spune relevarea unor raporturi de sens și atitudine politică într-un timp determinat, străluminarea unei vocații de obște și de obîrșie, interdependența destinului uman cu cel de neam, filozofia de a fi pe un pământ cîntat de balade și

păstrat în nemurire de eroi.

„Cetăți fără somn eroii ne sînt, / Zilei ce vine aprigul scut, / Caldă, fără cocleala din bronzuri, / Vecia; / Numai prin ei s-a născut, / Numai prin ei s-a știut cîtorii / Nemuritoare, în noi, România” — scrie poetul într-un poem închinat înaintașilor și cuprins în volumul publicat în 1977: **Transilvane cetăți fără somn**. Titlul însuși, cu arcuirea lui în plată, ne edifică asupra originii ardelenice a autorului, sever cu rostul lui obștesc, cu timpla zvîcnind de ecourile bătăliilor pentru libertate și unire, mindru de crail multîmii și rînit de martiriul lor, conștient de demnitatea unei vocații culturale, de prestigiul lui Lucian Blaga, Octavian Goga, Liviu Rebreanu, Emil Isac, etc. De altfel, și proza e dominată de rezonanțe ale spiritualității transilvănene. **Descoperirea familiei** (1964), romanul care l-a consacrat prin finele intuiții ale transformării lui Octavian Borcea în zilele colectivizării, se petrece în

Zăpadia, sat din inima Ardealului, **Ultimul drum** (1975) și **Raiul răspoștilor** (1977), cele care-și continuă cronică de familie în zilele noastre, își desfășoară principalele evenimente prin aceleași locuri. În plus, ele sînt din ce în ce mai marcate de „adînciri” istorice, cu episoade din cel de-al doilea război mondial sau din primul, cu ecouri de la marea unire din 1918, din mișcările revoluționare ale secolului trecut și marile răscoale din secolele anterioare. La un moment dat, semnul acestei preocupări s-a materializat și în formă dramatică, piesa sa **Nu pot să dorm** (1978) fiind reprezentată cîteva stagiuni la rînd de Teatrul Mic.

Nu e un istoric Ion Brad. Dar în literatura sa sînt dezbătute probleme ale istoriei, iar personajele lui „gîndesc actualitatea în momentele ei decisive prin istorie” (Romul Munteanu), definitiv fiind „surprinderea, din interior, a unui sentiment al istoriei” (Petru Poantă). E un poet și

filozof, care dezvoltă punctele de vedere ale epocii noastre asupra trecutului, subliniind valori și permanente. De aceea racordul între personaje de azi și fapte de ieri se produce uneori direct, alteleori poetic. E ceea ce se petrece și în **Arheologia dragostei**, numită de autor „vis în opt scene” și mai înainte „tragi-comedie aproape fantastică” (revista „Teatrul”, nr. 10, 1983). Vis sau fantezie, piesa se bizuie pe aceeași concentrare launtrică asupra sensului istoric al devenirii noastre. O parabolă dramatică, deci, cu prezențe, umbre și măști, toate constituind o lume reală a eului care se întorspicează în raport cu un rost mai general pe acest pămînt. Sondaje în adîncime, sau mai degrabă „săpături în suflete”, „arheologie spirituală”, cum îi zice Studentul, eroul acestei piese, menită să cerceteze „rădăcinile de piatră și de sînge” ale identității noastre.

Cezara Dafinescu, Magdalena Cernat, Stelian Nistor

Ileana-Stana Ionescu și Stelian Nistor

Cezara Dafinescu, Magdalena Cernat, Stelian Nistor, Traian Stănescu, Ruxandra Bucescu.

Preocupat, ca să nu zică chiar obsedat, ca toți ardelenii, de **tema istoriei**, nu doar ca o chestiune teoretică, de relație între om și evenimente, de destin colectiv, ci și ca o problemă intimă, de familie, de vis și de realitate imediată, de trecut îndepărtat și de prezent mereu activ și actual, am încercat să largesc universul piesei mele **Nu pot să dorm** într-o lucrare dramatică nouă.

Am ales titlul metaforic „**Arheologia dragostei**” pentru a sugera că acest „vis în 8 scene” se dorește un sondaj într-o realitate psihologică stratificată în timp, o aventură în necunoscutul unor pasiuni omenești, în relațiile unui tânăr student cu o iubită reală sau imaginară, cu colegii săi de studii, cu părinții și strămoșii săi. Mi s-a părut că în spațiul nedefinit al visului toate mecanismele concrete ale trăirilor omenești pot funcționa mai liber, pot transmite o semnificație proaspătă, care se naște sub ochii, întotdeauna curioși, ai spectatorului.

Încercând să fac din istoria dramatică, de atâtea ori singeroasă, a luptei românilor din Transilvania pentru libertate socială și națională, pentru unirea cu celelalte provincii românești o chestiune personală a unui tânăr de azi, o rană deschisă a spiritului său neliniștit, al setei sale de adevăr și dreptate, de afecțiune.

CUVÎNTUL AUTORULUI

puritate și statornicie, sper să pot ajuta apropierea oamenilor tineri, dar nu numai a lor, de o temă ce li s-ar putea părea, altfel, prea didactică, prea cunoscută și învățată din manualele școlare.

Dacă am reușit sau nu, cît de cît, în această tentativă, rămîne de văzut!

Oricum, faptul că un astfel de exercițiu scriitoricesc ajunge pe scena experimentală a Teatrului Național îmi dă sentimentul acut al riscului, dar și al răspunderii, sentiment pe care-l împart frățeste cu marele artist și intelectual Radu Beligan, mereu tânăr în spirit și entuziasm, și cu talentata regizoare Anca Ovanetz Dorșenco (pătimasă susținătoare a **temei istorice** pe scenele teatrelor românești), care mi-a stat alături în cele trei-patru tranșieri succesive ale textului publicat anterior de revista **Teatru**.

Formula scenică aparține însă în întregime regizoarei și înzeștraților ei colaboratori, scriitorul piesei fiind convins — pe baza scurtei sale experiențe de director de teatru — că singur regizorul poate fi cu adevărat creator și animator al unui cosmos atât de complicat cum este spectacolul teatral.

ION BRAD

Secretar de redacție: Claudiu Cristescu
Prezentarea grafică: Gheorghe Gheorghide
Foto: Ioan Oprea